

Vlaams
Parlement

ingediend op **1717** (2018-2019) – Nr. 2
21 november 2018 (2018-2019)

Motie

van Elisabeth Meuleman, Johan Danen en Ingrid Pira

tot besluit van de in commissie besproken
beleidsbrief Omgeving 2018-2019

Documenten in het dossier:
1717 (2018-2019) – Nr. 1: Beleidsbrief

TOELICHTING

Gezonde lucht

Het thema 'luchtkwaliteit en gezondheid' is de laatste maanden hoog op de politieke agenda komen te staan. Dat was te danken aan diverse wetenschappelijke rapporten, maar ook en vooral aan de inspanningen van duizenden Vlamingen die aan burgermetingen hebben deelgenomen. Die metingen wijzen allemaal in dezelfde richting: de luchtkwaliteit verbetert over de jaren, maar de kwaliteit in hotspots blijft slecht, niet alleen in steden, maar ook in meer landelijk gelegen 'street canyons'. Intussen is ook meer bekend over de kwalijke effecten van slechte lucht op onze gezondheid, en meer bepaald de gezondheid van kwetsbare groepen zoals kinderen, ouderen en carapatiënten. Het feit dat de laatste jaren de Europese normen voor fijn stof worden gehaald, is in die zin niet echt geruststellend. Voor stikstofoxiden haalt Vlaanderen de jaargemiddeldenorm niet. Voor de gevaarlijkste component van fijn stof, 'black carbon', is er zeker ook nog een probleem. Voor ozon op leefniveau neemt het aantal overschrijdingen van de norm volgens IRCEL, de Intergewestelijke Cel voor het Leefmilieu, opnieuw toe. De normen van de Wereldgezondheidsorganisatie, die voor de gezondheidsexperts de echte richtwaarden aangeven, worden niet gehaald.

Vlaanderen werd veroordeeld door de rechter. En België kreeg ook een aanmaning van de Europese Commissie. De maatregelen die in het luchtkwaliteitsplan van de minister zijn opgenomen, volstaan niet omdat ze te weinig effect op korte termijn hebben. Zowel de rechter als de Europese Commissie verwacht juist urgentiemaatregelen die snel een verschil kunnen maken.

Daarom blijven de indieners van deze motie aandringen op nieuwe maatregelen om het luchtkwaliteitsplan van de minister te versterken. De Groenfractie heeft daar in de loop van deze legislatuur al verschillende voorstellen voor ingediend:

- voorstel van resolutie betreffende structurele maatregelen voor zuivere lucht, vooral in hotspotgebieden¹;
- voorstel van resolutie betreffende het invoeren van een gezondheidsdoelstelling Natuur en Gezondheid²;
- voorstel van resolutie betreffende de vergroening van speelplaatsen³;
- voorstel van decreet houdende bescherming van kwetsbare bevolkingsgroepen tegen verkeersverontreiniging⁴.

Op basis daarvan kan het luchtkwaliteitsplan van de minister worden bijgestuurd.

Klimaat

Door de gestegen opbrengst van het Vlaamse deel van de veiling van CO₂-emissierechten (een stijging met 114,4 miljoen euro voor 2019), zijn er in het Vlaams Klimaatfonds nu extra middelen beschikbaar voor klimaatbeleid. Als de prijs voor een ton CO₂ in de komende jaren blijft stijgen, zullen er nog meer middelen beschikbaar worden. Het zal dan belangrijk zijn dat die extra middelen zo doelgericht mogelijk worden ingezet.

De Groenfractie steunt de inspanningen die nu al met de bestaande middelen van het Vlaams Klimaatfonds worden geleverd. De extra middelen zouden kunnen worden ingezet voor de realisatie van een aantal prioritaire keuzes.

¹ <http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1271609>

² <http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1338625>

³ <http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1269334>

⁴ <http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1250482>

Zo zijn in de sector van het wonen nog de meeste inspanningen nodig om sociale drama's te voorkomen. Als mensen niet op korte termijn geholpen worden om te investeren in een vrij drastische ecologische make-over van hun woning, kunnen ze immers in de toekomst voor pijnlijke verrassingen komen te staan. De hoge energiefactuur is nu al voor veel gezinnen een probleem, zeker voor gezinnen die het niet erg breed hebben. Voor veel mensen met een bescheiden inkomen zit een groot deel van hun familievermogen bovendien in hun woning. Als die niet aangepast is aan de steeds striktere energienormen, dreigt een waardeverlies van hun woning en dus op termijn een reëel verlies van vermogen.

Het model waarbij vooral mensen met een hoger inkomen kunnen investeren in zonnepanelen op hun eigen dak, is achterhaald. Nieuwe vormen van zonnedelen kunnen uitgebreid worden zodat alle gezinnen, en ook verenigingen, de kans krijgen om mee te investeren in hernieuwbare energie in hun buurt.

Lokale besturen zijn dikwijls het best geplaatst om mensen te overhalen nieuwe klimaatinspanningen te doen en daar vervolgens de vruchten van te plukken, bijvoorbeeld op het vlak van energie, mobiliteit en voeding. Veel gemeenten hebben ingetekend op de eerste of tweede versie van het Burgemeestersconvenant. Het is nu de opdracht van de Vlaamse overheid om die gemeentebesturen actief te ondersteunen. En dat geldt ook voor provinciebesturen die soortgelijke inspanningen doen.

De Groenfractie wil met deze motie de bedrijven aanmoedigen om mee verantwoordelijkheid te dragen in een groene en circulaire economie. Bedrijven die vooroplopen, de 'top runners', kunnen extra worden ondersteund. Dat is zinvoller dan veel middelen uit het Vlaams Klimaatfonds te reserveren voor het compenseren van 'carbon leakage'. En dat is zeker het geval zolang de CO₂-prijs en de kosten van emissierechten relatief beperkt blijven, omdat ook de internationale concurrentie daardoor minder speelt.

Wereldwijd richt de klimaatverandering al grote schade aan door overstromingen en stormen enerzijds, en door droogte en branden anderzijds. Daarom willen de indieners van deze motie een veel groter deel van de beschikbare middelen inzetten voor klimaatsolidariteit, zodat zeker de armste landen in staat zijn om zich beter te beschermen tegen klimaatverandering of al geleden schade te vergoeden.

Bossen en open ruimte

De minister kondigde aan dat ze historisch waardevolle bossen zal beschermen: het gaat om 12.000 ha of zo'n kleine 10% van de totale bosoppervlakte in Vlaanderen. Maar het geëigende instrument daartoe, de boskaart, werd na een fikse rel weer afgevoerd.

De minister-president beloofde toen een snelle oplossing en een nieuwe versie van de boskaart, maar die kwam er niet. Daardoor zijn zelfs de meest kwetsbare historische bossen in Vlaanderen nog altijd vogelvrij verklaard. Met het nieuwe voorstel tot wijziging van het Bosdecreet, dat in juli 2018 werd goedgekeurd op de superministerraad, wordt dat probleem volgens de indieners van deze motie niet opgelost. Intussen blijft Vlaanderen een netto-ontbosser.

De Groenfractie wil ervoor zorgen dat de ruimte-inname versneld afneemt en uiteindelijk in 2020 tot 0 ha wordt herleid. Van de woonuitbreidingsgebieden moet zeker 100.000 van de 123.000 hectare worden gevrijwaard. Voor de rest kan een mogelijke oplossing worden gezocht in het uitruilen met woongebieden. We vinden dat tegen 2050 het totale ruimtebeslag in Vlaanderen moet dalen van de huidige 33% naar 25%, zoals in het voorstel van de Vlaams Bouwmeester is opgenomen.

Voor de Groenfractie is het evident dat eigenaars een billijke vergoeding krijgen als hun grond door een bestemmingswijziging aan waarde verliest. Maar die vergoeding moet wel 'eerlijk' blijven. De regeling die nu op tafel ligt, doet exact het tegenovergestelde van wat ze moet doen: ze ontmoedigt iedereen die werk wil maken van een betonstop. Er kan daarom beter geïnvesteerd worden in een billijke vergoedingsregeling die de betonstop effectief uitvoerbaar maakt. Eigenaars moeten correct vergoed worden voor de geleden schade, niet voor speculatie.

Asbestsanering

Het asbestplan en het ontwerp van decreet, die in juli 2018 werden goedgekeurd, voeren een gefaseerde verwijderingsplicht in voor risicovolle asbesthoudende materialen. Daarvoor worden twee mijlpalen vastgelegd:

- de mijlpaal 2034, die inhoudt dat tegen 2034 de meest risicovolle asbesthoudende materialen in publieke constructies verwijderd moeten zijn;
- de mijlpaal 2040, die inhoudt dat tegen 2040 alle andere risicovolle, eenvoudig bereikbare asbesthoudende materialen in publieke constructies verwijderd moeten zijn.

Voor niet-publieke gebouwen worden dezelfde mijlpalen aangehouden, maar er wordt geen verplichting voor ingevoerd. De Groenfractie stelt voor om de ambitie op te trekken en via een veralgemeende asbestverwijderingsverplichting te streven naar het volledig asbestvrij maken van Vlaanderen.

Elisabeth MEULEMAN
Johan DANEN
Ingrid PIRA

MOTIE

Het Vlaams Parlement,

- gehoord de bespreking van de beleidsbrief Omgeving 2018-2019;
- gehoord het antwoord van Vlaams minister Joke Schauvliege;
- vraagt de Vlaamse Regering om:
 - 1° op het vlak van het beleid voor meer gezonde lucht:
 - a) zonder uitstel de normen van de Wereldgezondheidsorganisatie als uitgangspunt voor haar beleid te nemen en meteen actie te ondernemen als die normen worden overschreden;
 - b) voor de kernsteden in Vlaanderen aan te sturen op een combinatie van autoluwe centra en verkeerscirculatieplannen;
 - c) werk te maken van schoolstraten, van veilige en gezonde schoolroutes, en van permanente autoluwe schoolomgevingen;
 - d) in te zetten op een modal shift in de richting van meer fietsstraten en autoluwe bus- en trambanen;
 - e) in het verlengde van de acties van het expertenplatform Childproof werk te maken van de bescherming van kwetsbare groepen tegen de vervuiling van drukke verkeerswegen, bijvoorbeeld in de buurt van scholen, crèches, ziekenhuizen en rustoorden;
 - f) vervuilende houtkachels uit te faseren en alternatieve verwarming op basis van groene-energiebronnen te steunen;
 - g) verder werk te maken van de vergroening van speelplaatsen en schoolomgevingen, en van het openstellen van speelplaatsen voor kinderen uit de buurt;
 - h) veel meer te investeren in groen in en rond steden, en in de realisatie van de beloofde stads(rand)bossen;
 - i) alle centrumsteden te ondersteunen bij de uitbouw van lage – in de toekomst zelfs ultralage – emissiezones en dat op termijn te doen voor heel Vlaanderen;
 - j) de transitie naar zero-emissiewagens die in het plan 'Clean Power for Transport' is opgenomen, ook effectief uit te voeren, zodat de uitfasering van alle wagens op fossiele brandstoffen op termijn ook echt een feit kan worden;
 - 2° op het vlak van het klimaatbeleid, de extra middelen die in het Vlaams Klimaatfonds beschikbaar zijn, gericht in te zetten en daarmee:
 - a) gezinnen, en zeker de minder goeде gezinnen, actief te ondersteunen bij het energiezuinig maken van hun woning;
 - b) voor gezinnen en verenigingen meer collectieve investeringen in hernieuwbare energie mogelijk te maken;
 - c) de inspanningen van lokale besturen in het kader van het Burgemeestersconvenant extra te ondersteunen;
 - d) in meer ecologiesteun te voorzien voor bedrijven die vooroplopen in klimaatinvesteringen. Tegelijk moet de transfer voor 'carbon leakage' worden beperkt zolang de prijs per ton CO₂ laag blijft;
 - e) in een grotere bijdrage te voorzien voor internationale klimaatsolidariteit, zowel voor adaptatie als voor herstel van klimaatschade;

- 3° op het vlak van het bosbeleid en het ruimtelijk beleid:
 - a) versneld werk te maken van de realisatie van de beloofde stads(rand)-bossen;
 - b) de verantwoordelijkheid voor de bescherming van waardevolle kwetsbare bossen en voor de vrijwaring van open ruimte op zich te nemen, bijvoorbeeld door – in overleg met de lokale besturen en met respect voor rechten van eigenaars – woonuitbreidingsgebieden te schrappen, in plaats van alle verantwoordelijkheid op de lokale besturen af te schuiven en daardoor een grote rechtsonzekerheid in stand te houden;
 - c) absolute prioriteit te geven aan de uitwerking van een volwaardig Beleidsplan Ruimte Vlaanderen als kapstok voor alle andere maatregelen die het behoud van de open ruimte en kernversterking tot doel hebben;
- 4° op het vlak van het beleid voor de afbouw van asbest, te kiezen voor de doelstelling om Vlaanderen volledig asbestvrij te maken en ook verplichtingen op te leggen voor niet-publieke gebouwen die asbest bevatten.

Elisabeth MEULEMAN
Johan DANEN
Ingrid PIRA